

WYBRANE UWARUNKOWANIA WYTWARZANIA, OBROTU I STOSOWANIA DREWNA KONSTRUKCYJNEGO

„Drewno może skutecznie konkurować z innymi materiałami budowlanymi”. Aby rzeczywiście tak się działo producenci drewna budowlanego muszą sprostać ciągle rosnącym wymaganiom jakościowym stawianym wszelkiego rodzaju wyrobom. Regułą jest, że rosnącym wymaganiom jakościowym towarzyszą coraz doskonalsze i coraz bardziej sformalizowane procedury projektowania oraz nadzorowania wymaganych standardów produkcyjnych i wykonawczych. W przypadku drewna budowlanego chodzi głównie o trafne i możliwie powszechnie stosowane sposoby nieniszczącego prognozowania jego wytrzymałości, czyli klasyfikowania.

Aktualny stan prawny w zakresie wyrobów budowlanych w tym także drewna konstrukcyjnego wyznaczają głównie:

- a) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o wyrobach budowlanych*,
- b) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 kwietnia 2004 r., zmieniającego Rozporządzenie w *sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie*.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. kompleksowo ujmuje regulacje dotyczące wyrobów budowlanych, które dotąd wynikały z Ustawy *Prawo budowlane* i Ustawy *O systemie zgodności*. Omawiana ustawa określa przede wszystkim warunki wprowadzenia wyrobów do obrotu, kontrolę ich spełnienia (organy i procedury kontrolne) oraz ewentualne sankcje karne. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. zawiera aż 9 delegacji dla ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej (obecnie Minister Infrastruktury), dotyczących wydania określonych aktów wykonawczych. W 8 przypadkach chodzi o nowe rozporządzenia – 6 obligatoryjnych („minister określi...”), 2 fakultatywne („minister może określić...”), zaś w 1 przypadku delegacja dotyczy obwieszczenia („minister ogłosi...”). Ustawa (art. 40 i 41) stwierdza, że wyroby budowlane dopuszczone do obrotu i stosowania według dotychczasowych przepisów, nadal uznaje się za nadające się do stosowania, a dotychczasowe przepisy wykonawcze zachowują moc do dnia wejścia w życie wspomnianych wyżej nowych przepisów wykonawczych, jednak nie dłużej jak do 30 kwietnia 2005 roku. Od dnia 11.09.2004 obowiązuje Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 11.08.04 w *sprawie sposobów deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym*. Określa ono:

- sposoby deklarowania zgodności,
- zasady znakowania znakiem budowlanym,

- wymagane systemy oceny zgodności dla poszczególnych grup wyrobów budowlanych,
- zawartość i wzór deklaracji zgodności,
- zakres informacji dołączonej do wyrobu.

Zgodnie z *Ustawą o wyrobach budowlanych* wyrób budowlany może być wprowadzony do obrotu, jeżeli nadaje się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych, w zakresie odpowiadającym jego właściwościom użytkowym umożliwiające prawidłowo zaprojektowanym i wykonanym obiektom budowlanym, w których ma być zastosowany w sposób trwały, spełnienie wymagań podstawowych. Uznaje się, że wyrób nadaje się do stosowania przy wykonywaniu robót budowlanych jeżeli jest:

- a) oznakowany znakiem **CE** lub
- b) znajduje się na wykazie wyrobów (do chwili obecnej brak takiego wykazu) mających niewielkie znaczenie dla zdrowia i bezpieczeństwa, dla których producent wydał deklarację zgodności z uznanymi regułami sztuki budowlanej lub
- c) oznakowany znakiem budowlanym **B** (tylko w obrocie na rynku krajowym).

Podstawą znakowania znakiem **CE** lub znakiem budowlanym **B** są odpowiednie specyfikacje techniczne tj. normy zharmonizowane (znak **CE** lub **B**) z *Dyrektywą dotyczącą wyrobów budowlanych 89/106/EWG*, krajowe aprobaty techniczne (tylko znak **B**) i Europejskie Aprobaty Techniczne (znak **CE**). Z treści § 2 pkt. 1 Rozporządzenia w sprawie sposobów deklarowania zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu znakowania ich znakiem budowlanym można sadzić, że podstawą do znakowania wyrobów znakiem budowlanym **B**, przynajmniej do 31 grudnia 2006 może być także Polska Norma wyrobu (nie koniecznie zharmonizowana z Dyrektywą), niemająca statusu normy wycofanej. Nie jest to jednak pewne jeśli skonfrontować ten zapis z treścią § 4.2. Zagadnienie to jest bardzo istotne, gdyż przy braku właściwej specyfikacji technicznej nie ma możliwości legalnego wprowadzania wyrobu budowlanego do obrotu.

Rozporządzenie z dnia 7 kwietnia 2004 r. wprowadza zmiany do rozporządzenia z dnia 12 kwietnia 2002 r., przy czym tylko § 9 ust. 4 w nowym brzmieniu i dodany do rozporządzenia nowy załącznik 1 (będący konsekwencją zmiany § 9 ust. 4) mają bezpośredni związek z drewnem konstrukcyjnym. Rozporządzenie we wcześniejszym brzmieniu (z 2002 r.) w wielu miejscach wymagało przestrzegania Polskich Norm, jednak nie wskazywało żadnej konkretnej normy. Nowe rozporządzenie wprowadza wykaz Polskich Norm przywołanych w rozporządzeniu, w którym wyraźnie określa, jaką normę należy mieć na uwadze w odniesieniu do paragrafu, ustępu, punktu itd. rozporządzenia, z którego wynika wymaganie. Wykaz stanowi wspomniany wyżej załącznik 1 do rozporządzenia. Załącznik wymienia ponad 200 norm.

Drewna konstrukcyjnego dotyczy tylko wymieniona pod pozycją 46, a związana z §204 ust. 4 rozporządzenia, norma na obliczenia statyczne i projektowanie konstrukcji drewnianych **PN-B-03150:2000** ze zmianą **Az1:2001**. Wymienienie w Załączniku 1 do Rozporządzenia z 7 kwietnia 2004 norm nie jest równoznaczne z wprowadzeniem obowiązku ich stosowania lecz ma charakter zalecenia ułatwiającego proces projektowania i realizacji obiektu.

W normie **PN-B-03150:2000** a następnie zmianie **Az1:2001** przyporządkowano klasom sortowanym wizualnie zgodnie z normą **PN 82/D-94021** klasy wytrzymałościowe wg **EN 338** bez uwzględnienia konieczności zachowania zasad takiego postępowania określonych przez cały system norm europejskich.

W odróżnieniu od dotychczasowych polskich regulacji w tym zakresie, system norm europejskich dotyczących zasad obliczania, projektowania i dalej realizacji konstrukcji drewnianych jest jasny, spójny i kompleksowy. System ten rozróżnia:

- a) **obszar obliczeń i projektowania** z zastosowaniem drewna konstrukcyjnego głównie poprzez normy: **EN 1995-1-1 EUROCODE 5** „Obliczenia i projektowanie konstrukcji drewnianych. Wymagania ogólne i wymagania dla budownictwa ogólnego” i **EN 338:2003** „Drewno konstrukcyjne. Klasy wytrzymałości”,
- b) **obszar produkowania i wprowadzania do obrotu** drewna konstrukcyjnego w tym litego sortowanego wytrzymałościowo metodami wizualnymi głównie poprzez normy: normy krajowe spełniające wymagania normy **prEN 14081-1:2003** (uprzednio **EN-518:1995** „Drewno konstrukcyjne. Sortowanie. Wymagania w odniesieniu do norm dotyczących sortowania wytrzymałościowego metoda wizualną”) np. **BS 4978:1996** czy **DIN 4074 cz.1** i **EN 1912:1998** „Drewno konstrukcyjne. Klasy wytrzymałości. Wizualny podział na klasy i gatunki”,
- c) **obszar badań** głównie poprzez normy: **EN 408:2003** „Konstrukcje drewniane. Drewno konstrukcyjne lite i klejone warstwowo. Oznaczanie niektórych właściwości fizycznych i mechanicznych” i **EN 384:2004** „Drewno konstrukcyjne. Oznaczanie wartości charakterystycznych właściwości mechanicznych i gęstości”.

Wymieniony **obszar badań** jest ogniwem łączącym dwa pozostałe obszary. Szczególną jego rolę jest ustalenie poprawnego przyporządkowania klas sortowanych wizualnie przyjmowanym przez projektantów klasom wytrzymałościowym według normy **EN 338**. Przyporządkowanie to formalnie znajduje się w normie **EN 1912**.

W systemie tym normą zharmonizowaną z *Dyrektywą 89/106/EWG* będzie po przyjęciu norma **EN 14081-1:2003** (aktualnie jeszcze w fazie projektu). Przyjęto w niej system oceny zgodności

2+ i co jest szczególnie istotne producent tarcicy w deklaracji zgodności podaje bezpośrednio klasę wg *EN 338*.

W ustanowionych w Polsce normach dotyczących omawianej problematyki, jak to już częściowo naświetlono powyżej panuje brak konsekwencji w przyjmowanych regulacjach. Na podkreślenie zasługuje fakt nadmiernie swobodnego ustalenia treści krajowych załączników do norm europejskich zwłaszcza do normy *EN 1912* i funkcjonowanie przyporządkowania klas drewna konstrukcyjnego sortowanego wizualnie klasom wytrzymałościowym równoległe w kilku miejscach:

- a) *PN-EN 1912:2000* i kolejno: *PN-EN 1912/Az1:2001* oraz *PN-EN 1912/Ap1:2004* (np. sośnie zwyczajnej o grubości nie mniejszej niż 38mm, klasie KG przypisano kolejno klasę C30 ponownie C30 i C 22),
- b) *PN-82/D-94021* (np. sośnie zwyczajnej o grubości nie mniejszej niż 38mm, klasie KG przypisano wartości charakterystyczne odpowiadające klasie K 27),
- c) *PN-B-03150:2000* i kolejno: *PN-B-03150/Az1:2001*, *PN-B-03150/Az2* oraz *PN-B-03150/Az3:2004* (np. sośnie zwyczajnej o grubości nie mniejszej niż 38mm, klasie KG przypisano kolejno klasę C30 ponownie C30 oraz C22 i ponownie C22).

Zdaniem autora, aby krajowa tarcica konstrukcyjna mogła być bez formalnych utrudnień stosowana, konieczne jest między innymi:

- c) opracowanie w trybie pilnym nowej normy na sortowanie tarcicy konstrukcyjnej metoda wizualną lub znowelizowanie normy PN-82/D-94021 tak by była zgodna z normą EN 14081-1 (aktualnie, w ramach PKN KT 215 trwają prace przygotowawcze do opracowania takiej normy),
- d) kontynuowanie możliwie szeroko badań krajowej tarcicy konstrukcyjnej z różnych krain przyrodniczo-leśnych według zasad wytyczonych w systemie norm europejskich,
- e) opracowanie nowego krajowego przyporządkowania tarcicy konstrukcyjnej sortowanej wizualnie do klas wytrzymałości wg *EN 338* i uruchomienie poprzez Polski Komitet Normalizacyjny procedury włączenia tego przyporządkowania do normy *EN 1912*,
- d) wznowienie prac badawczych i konstrukcyjnych nad technikami klasyfikacji mechanicznej i bezkontaktowymi metodami fizycznymi.

mgr inż. Andrzej Noskowiak

Autor jest kierownikiem Zakładu Badania i Zastosowań Drewna Instytutu Technologii Drewna